

Könyvajánló

„Nostra”. A 140 éves Máriaosztrai Fegyház és Börtön jubileumi évkönyve, 1998. *Máriaosztra. Máriaosztrai Fegyház és Börtön. 1998. 136 oldal. Ár nélkül.*

A hazai büntetés-végrehajtási intézetek közül kétségkívül Máriaosztra múltja mutatja az egyik legváltozatosabb képet. A börtön kolostorépületének története még Nagy Lajos király uralkodásának idejére nyúlik vissza. A női börtön megnyitása 1858-ban történt. A büntetés-végrehajtási feladatokat a Szent Vince-rendi apácák látták el egészen 1949-ig. A II. világháború alatt az intézet súlyos károkat szenvedett. A Máriaosztrai Fegyház csaknem százéves jellege 1950-ben szűnt meg, amikor a női elítélteket Sátoraljaújhelyre, majd Kalocsára szállították, s a fogvatartottak őrzését az ÁVH vette át. Az intézet az 1956-os forradalmat követő megtorlás egyik fontos színhelyévé vált, majd az 1961-es ún. kis amnesztia után Máriaosztra ismét a köz-törvényes elítélteké lett. Az intézet napjainkban alapvetően a visszaeső, többszörös visszaeső férfi elítéltek elhelyezésére szolgál.

A Máriaosztrai Fegyház és Börtön fennállásának 140. évfordulójára rendezett ünnepségsorozat – mint ismeretes – 1998 őszén zajlott. Az erről az eseménysorról is méltóképpen beszámoló ünnepi kiadvány rendkívül sokrétű módon mutatja be az intézet múltját és jelenét. A kötetben szereplő anyagok, dokumentumok műfaja önmagában is nagyon változatos.

A könyvből megismerhetjük Máriaosztra, a pálos rend ottani történetét, az intézet történetének különböző korszakait. A kiadvány közli az intézmény eddigi ve-

zetőinek, illetve jelenlegi dolgozóinak névsorát, s felvázolja a személyi állomány néhány nyugalmazott tagjának portréját is. Az olvasó többek között bepillantást nyerhet a munkáltatás máriaosztrai történetébe, és tájékoztatást kap a Nostra Kft. napjainkban kifejtett tevékenységéről.

Hivatása a védelem. A személy- és vagyonzás kézikönyve. Szerk. *Devecsei János, Nán Jenő, Varga Miklós, Gábor László.* Bp. Cedit 2000 Kft. 330 oldal. 3000 Ft.

A tulajdon védelme egyidős az emberiséggel. A társadalmi és műszaki haladás szükségyszerűen magában hordozta a magántulajdon ellen elkövetett bűnözés fejlődését, egyben a vagyon fokozottabb, egyre bonyolultabb eszközökkel és módszerekkel történő védelmét.

Mint ahogy az egyik szerkesztő utal a könyvhöz írott bevezetőjében: „*A vállalkozás keretében végzett vagyonvédelem, mint szakma, nem nevezhető réginek. Nem alakultak még ki megfelelően terminusai, szakszavai. A szakmán belül is keverednek a téves értelmezések, megfogalmazások, amelyek mindenképpen gátolják a pontos munkavégzést. A szerzők feladatát az is nehezítette, hogy a vagyonvédelem számos részterületre bontható.*”

A kötet tartalma hét nagy fejezetre oszlik. Az általános objektumvédelem témáját követően a speciális objektumvédelemről olvashatunk. (Ez utóbbi a bankok, befektetési intézmények, kereskedelmi objektumok védelmét jelenti.) A harmadik fejezet az ún. kivonuló szolgálattal kapcsolatos tudnivalókat taglalja. A következő két gondolati egység a rendezvénybiztosítás és a személyvédelem témáját tárgyalja. Külön fejezetet ka-

pott a pénz- és értékszállítás. A kiadványt a vagyonőrök munkáját segítő technikai eszközök részletes ismertetése zárja.

Noha a büntetés-végrehajtás őrzési, a biztonsággal összefüggő feladatai alapvetően mások, érdemes megismerkedni a személy- és vagyonőrzésben alkalmazott gyakorlati megoldásokkal, hiszen azok – a fokozódó versenyhelyzet következtében – állandó fejlődésén mennek keresztül.

Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről, 1999. *Ifjúsági- és Sportminisztérium Kábítószerügyi koordinációért felelős helyettes államtitkárság. 2000. 183 oldal. Ár nélkül.*

A kábítószer-problémáról hosszú éveken keresztül csak részinformációk alapján beszélhettünk. A drogok elterjedtségéről alkotott egymással szöges ellentétben lévő elképzelések elméleti vitákat gerjesztettek, ám e viták lassan háttérbe szorították a valódi problémát: a kábítószeres társadalomra gyakorolt romboló hatását.

A kiadvány első ízben számol be hazánk kábítószer-érintettségéről, a kérdéskör minden vonatkozását felölelve. A kötet egyes fejezetei részletesen kitérnek a kábítószer-bűnözés helyzetére, illetve a kábítószerhelyzet egyéb bűnügyi vetületeire is. A jogszabályi változásokra (szigorításokra) és a bírósági adatokra vonatkozólag is tájékoztatást kap az olvasó.

A könyv egyik megállapítása szerint a Nyugat-Európában már régóta ismert kábítószer-probléma szinte minden jellemzője megtalálható ma Magyarországon. A gyorsuló növekedés ellenére a jelenség elterjedtsége és a bűnözéssel összefüggő nagyságrendje azonban még alatta van a legtöbb nyugat-európai országénak.

A kábítószer-fogyasztás és az azzal összefüggő problémák magyarországi

helyzetképezésének tanulmányozása további vizsgálatokat igényel. Hiányoznak olyan alapvető kutatások, amelyekkel a drogfogyasztás terjedését, a drogszintér változásait és a drogfogyasztók jellemzőinek alakulását modellezni lehetne a hatékonyabb beavatkozási stratégiák érdekében.

Masika Edit – Harmati Gergely: Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában. Bel- és Igazságügyi Együttműködés az Európai Unióban. Bp. Miniszterelnöki Hivatal Integrációs Stratégiai Munkacsoportja. 1999. 508 oldal. Ár nélkül.

A terjedelmes kiadvány első ízben mutatja be átfogó jelleggel az Európai Unió bel- és igazságügyi együttműködését Magyarországon.

A kötet első része az Európai Unióról szól: történetének, intézményeinek és az integráció elméletének ismertetésére vállalkozik. Az ebben a gondolati egységben található fejezetek címei a következők: Integráció Európában, Az Európa Unió a XXI. század küszöbén, Európa válasza a globalizációs kihívásokra.

A második rész a bel- és igazságügyi együttműködés kérdéskörével foglalkozik. Az Európai Unió ennek a területnek, amelyet a harmadik pillérnek is szoktak nevezni, a jelentős részét a nemzeti keretből az ún. közösségi kompetenciába utalta, és egyidejűleg növelte a kormányközi együttműködés körében maradó területek hatékonyságát. Ebből következően a kérdéskör jelentősége mind az unióban, mind nálunk nagymértékben megnövekedett.

Mint ismeretes, az Európai Közösségnek nincsenek a büntetés-végrehajtásra vonatkozó konkrét jogi előírásai. Az EU ugyanis az egyes tagországok hatáskörébe

utalja a büntetőjog, így a büntetés-végrehajtás meghatározását. A csatlakozást érintő szakmai kérdésekre a könyvből ha nem is kaphat választ a büntetés-végrehajtás személyi állománya, számos olyan jogi ismeret birtokába juthat, amely végső soron a magyar börtönügy felkészülését is segítheti.

Póczik Szilveszter: Cigányok és idegenek. Társadalmi és kriminológiai tanulmányok. *Miskolc, Felsőmagyarország Kiadó. 1999. 341 oldal. 1600 Ft.*

A szerző korábban számos figyelemre méltó tanulmányt tett közzé a hazai kisebbségekről, főként a cigányságról. Könyvében az elmúlt évek folyamán keletkezett etnikai, kisebbségi, valamint a hátrányos helyzetből fakadó problémákkal foglalkozó, eddig nem publikált tanulmányait gyűjtötte össze.

A kötet három nagy gondolati egységre tagolódik. Az első a cigány kisebbség és etnikai probléma kérdéskört tekinti át, a második a cigány kisebbség helyzetét kriminológiai nézőpontból vizsgálja, a harmadik pedig a bevándorlás, illetve a menekültügy problémáival foglalkozik.

Különösen figyelemre méltó a könyv középső, kriminológiai vonatkozású része. Ennek egyik, több száz oldal terjedelmű fejezete számol be arról a kutatásról, amely a magyar és a cigány bűnelkövetők sajátosságait komplex módon vizsgálta a hazai börtönben. A még 1998-ban lefolytatott kutatás egyik módszertani érdekessége az „asszimiláns” kategória bevezetése. (Az asszimiláns cigányság – Póczik Szilveszter megállapítása szerint – a hazai börtönépesség kb. 15 százalékát teszi ki.)

A szerző – miként a bevezetőben olvasható – úgy véli: a magyar társadalom messze nem mentes a kirekesztéstől és az előítéletektől, ám Magyarországon nem a faj-

és idegengyűlölet országa, hiszen erejéhez mérten sokat, némely szomszédos országénál sokkal többet tesz a kisebbségekért és üldözöttekért.

Rózsás János: Gulag lexikon. *Bp. Püski Kiadó. 2000. 415 oldal. 1960 Ft.*

Rózsás János a második világháború végén mint leventéből lett katona tizennyolc éves korában került szovjet fogságba, és töltött el mint politikai fogoly kilenc esztendő különböző börtönökben és munkatáborokban. 1953-as hazatéréét követően írta meg rabsága történetét, s azt később több – nagy sikert aratott, újbóli kiadásokat megért – könyvben publikálta. (Keserű ifjúság + Élhető reménység. Szovjet fogságom naplója című kötetére a Börtönügyi Szemle 1999. 4. számának könyvajánlója hívta fel a figyelmet.)

Csak 1989-ben nyílt arra lehetősége, hogy volt bajtársai, illetve a hozzátartozók között adatgyűjtésbe kezdjen. Kutatómunkája során a hivatalos levéltárak támogatására nem számíthatott, így a túlélők segítségére, vallomásaira, továbbá az érdekelteknél fellelhető hivatalos iratokra támaszkodott. A több tízezer áldozat közül kb. négyezer személyről sikerült több-kevesebb adatot felkutatnia.

A könyv előszava röviden áttekinti: hogyan alakultak ki a bolsevista rendszerű kényszermunkatáborok a Szovjetunióban, külön kitérve a magyar foglyok történetére. Rózsás János, a „magyar Szolzsenyicin” ezúttal nem színes, érzelmekre ható írásmódjával, hanem a lágert elszenvedők életrajzi adatainak összegyűjtésével és közzétételével állít emléket a szovjet munkatáborok volt magyar lakóinak.

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára szerzeményeiből)